

Міністерство освіти і науки України
Міністерство охорони здоров'я
Національний фармацевтичний університет
Фаховий коледж

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ВІД ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ ДО ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО

*Матеріали
Всеукраїнської
дистанційної
науково-практичної
конференції*

17 березня 2026 року
м. Харків

Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 1. С. 55–60.

5. Кисельова О. Б. Самоосвіта як невід’ємна складова підготовки вчителя до професійної діяльності в умовах профільного навчання // Педагогічні науки : зб. наук. праць. Суми : Вид-во СумДПУ, 2009. № 1. С. 56–62.
6. Карганова Н. Ю. Сутнісна характеристика категорії «лідер»: історико-педагогічний аспект (VII до н.е. – XVIII ст.) // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки. 2021. №2. С.86–93. URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4270> (дата звернення: 20.02.2026).

УДК 37.091.12:355.01

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Валерій Горбаньов

**Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету
м. Харків, Україна**

24 лютого 2026 р. виповнилося 4 роки від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну. А разом від 2014 р. – це 12 років стійкості, мужності та незламності українського народу в боротьбі за свободу, незалежність і право жити у вільній країні.

Освітні втрати в Україні, спричинені повномасштабною війною, призвели до суттєвого зниження рівня знань, що за деякими оцінками перевищує один-два роки навчання. Основні втрати – це прогалини у природничих науках, математиці (більше 40% підлітків не досягають базового рівня), читанні. За неповними даними пошкоджено біля 4000 закладів освіти, а майже 400 – повністю зруйновано. Через повітряні тривоги, відключення світла та перебування в укриттях навчальний процес постійно переривається. Це спричиняє високий рівень стресу та зниження мотивації в здобувачів освіти та педагогічних працівників. Здобувачі освіти в прифронтових зонах, ВПО та ті, хто навчається онлайн, мають менший доступ до якісної освіти порівняно з

В умовах війни активізувалася участь педагогів у міжнародних освітніх проєктах, онлайн-курсах, грантових програмах, що сприяє інтеграції в європейський освітній простір та підвищенню якості освіти.

Таким чином в умовах війни професійний розвиток педагогічного працівника передбачає формування таких компетентностей: цифрової, психологічної; адаптивної; комунікативної; інклюзивної; безпекової; міжкультурної.

До найбільш ефективних форм професійного зростання можна віднести: онлайн-курси, семінари та вебінари; школи педагогічної майстерності; професійні спільноти; самоосвіта та мікронавчання; супервізія та підтримка колег.

Серед основних викликів професійного розвитку слід виділити: емоційне виснаження педагогів; нестабільність освітнього процесу; технічні обмеження; вимушену міграцію учасників освітнього процесу; порушення освітніх траєкторій.

Війна в Україні призвела до дестабілізації в багатьох аспектах суспільного життя. Однією з найбільш уразливих галузей стала освіта, яка не встигла стабілізуватися після випробування глобальною пандемією. Навчальні заклади, змушені адаптуватися до обмежень та загроз, стикнулися із завданням гарантувати безпеку, надійність та доступність освіти в найскладніших умовах.

Війна призвела до виникнення питань доступності та безпеки освіти. Багато здобувачів освіти втратили можливість долучитися до навчального процесу, педагогічні працівники під загрозою обстрілів викладали в регіонах, де ведуться або потенційно можуть відбуватися бойові дії. Такі умови потребують серйозного планування освітніх процесів та забезпечення належних умов навчання в умовах війни.

Українська освіта сьогодні – це мільйони історій про педагогічних працівників, здобувачів освіти та батьків, які щодня обирають знання, попри війну. Це педагогічний працівник, який проводить заняття з укриття, тримаючи зв'язок із здобувачами освіти, не зважаючи на слабкий чи нестабільний інтернет. Це здобувач освіти, яка навчається онлайн з-за кордону, щоб не забути рідну мову й Україну. Це батьки, які шукають безпечний заклад освіти, не втрачаючи віри в майбутнє.

Освіта стала фронтом стійкості. Вона не просто передає знання – вона зберігає ідентичність, формує громадянську свідомість і дає дітям шанс на

завтра. Кожне заняття, проведене у складних умовах, – це акт спротиву. Кожен заклад освіти, що відкриває двері, – це символ надії. І кожен здобувач освіти, який продовжує навчання, – це доказ того, що Україна живе, бореться і будує своє майбутнє.

Професійна стійкість педагогічного працівника формується завдяки: підтримці професійної спільноти; розвитку культури самопомоги; гнучкому плануванню; усвідомленню соціальної місії освіти; балансу між професійною діяльністю та особистим життям.

Професійний розвиток педагогічного працівника в умовах війни є складним багатовимірним процесом, що передбачає формування нових компетентностей, трансформацію педагогічної ролі, цифровізацію освітнього процесу та розвиток психологічної стійкості. Педагогічний працівник в умовах воєнного часу виступає агентом змін, який забезпечує безперервність освіти, підтримує здобувачів освіти та сприяє відновленню суспільства.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика. Київ: ІТЗН НАПН України, 2020.
2. Кремень В. Г. Філософія освіти: сучасні виклики. Київ: Педагогічна думка, 2021.
3. Ляшенко О. І. Якість освіти в умовах дистанційного навчання. Київ: Освіта України, 2021.
4. Ничкало Н. Г. Професійний розвиток педагога в умовах суспільних змін. Київ: Педагогічна думка, 2019.
5. Інтернет-ресурс: <https://pon.org.ua/novyny/12202-osvita-pid-chas-viiny-fakty-i-vyklyky.html>.